

REDACTIUNEA,
 Administrația și Tipografia
 nr. 30, piața mare nr. 30
 TELEFON Nr. 226.
 Articolele neaprobate nu se
 primesc.
 Manuscrisurile nu se restituie.
 Inserate
 se primesc la Administrația
 Brașov și la următoarele
 SPOURI de ANUNȚURI:
 în Viena la M. Dukas Nachf.,
 Max. Augenthaler & Emmerich Les-
 ner, Heinrich Schalek, A. O-
 palk Nachf., Anton Oppelk.
 în București la A. V. Golber-
 ger, Ekstein Bernat, Iuliu Le-
 opold (VII) Erasébet-körszt
 Prețurile inserțiilor: o serie
 armonizată pe o coloană și bani
 pentru o publicare. Publicării
 mai dese după tariful și invo-
 la. — RECLAME pe pagina
 3-4 o serie 30 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

GAZETA apare în nouă
 Abonamente pentru ANUL-URGI
 Pe un an 24 c., pe 6 luni
 12 c., pe 3 luni 6 c.
 M-ri de Duminec 4 c.
 Pentru România și străinătate
 Pe un an 40 franci, pe 6
 luni 20 fr., pe 3 luni 10 fr.
 M-ri de Duminec 8 fr. pe an
 Se primumare la toate ca-
 zille postale în țară și în
 afară și la d-ii colectorilor
 Abonamentul pentru Brașov
 Administrația, Piața ma-
 gărului nr. 30, etajul
 I. Pe un an 2 c., pe 6 lu-
 ni 1 c., pe 3 luni 5 c.
 Cu dăsuț acasă: Pe un an 4
 c., pe 6 luni 2 c., pe 3 lu-
 ni 1 c. Un exemplar 10 bani.
 Atât abon-
 mentele, cât și inserțiile
 sunt a se plăti înainte.

ANUL LXXIII.

Telefon: Nr. 226.

Nr. 29.

Brașov, Luni-Marti 9 (22) Februarie

1910.

Politică de bal mascat. Cu datul de 19 Febr. 1910 ni se scrie din Budapesta:

Nervositatea e soră dulce cu disperarea, iar omul disperat și-nchide ochii, dă din mâni și din picioare, aleargă fără cap, se nvrârtește fără rost și la urmă, când se trezește din amorțea vârtelului nebun, e ca și János din poveste, care s'a sculat mort.

»Reichspost« scrie cu datul de ieri: «D-l avocat Dr. E. B. din B., ne-a trimis la redacție o hârtiuță, în care declară, spre marea noastră mirare, că nu-i adevărat că și-ar fi oferit serviciile sale guvernului Khuen contra Românilor naționaliști din Ungaria. Intențiunea lui ar fi să clarifice pe contele Khuen despre procedurile revoltător de nedrepte și fără de scop ale guvernelor ungurești anterioare și să-l capaciteze la o atitudine mai conciliantă față de naționalități.

Ce ironie! Diagnoza treacă, meargă, pacientul nu se prea sinchisește de ea. Din glumă se poate face chiar o diagnoză cât de mare. Se cer numai două lucruri: să joci rolul de medic, și să grijești să nu-ți cadă masca, pentru-că în cazul din urmă pacientul îți face altă diagnoză, și constată că ești un simplu amăgitor.

Și ironia aceasta a fost menită tocmai pentru d-l E. B.

Același ziar avea la dispoziție textul celui mai nou memorandum al d-lui E. B. la adresa guvernului Khuen. În memorandumul acesta dânsul are alte scopuri: nici mai mult nici mai puțin decât ca dânsul să fie tatăl unui nou partid român, care să se îmbrățișeze de aici înainte cu partidele maghiare, acum și pururea și-n vecii vecilor. Acest partid ar mai avea de scop să editeze un ziar patriotic român în Budapesta și să înalțare pe Siegescu dela catedra universitară, spre a-l înlocui cu o putere didactică acomodată. Mai vreți ceva? Încă nu înțelegeți, că e vorba de renașterea mortului copil moderat de astăvară?

D-lui E. B. nici prin minte nu i-a

trecut, că Reichspost știa din memorandumul cu pricina, că dânsul și-a ales deja și nașii de botez. Căci iată ce se zicea în memorandumul d-lui E. B. (Reproducem după Reichspost):

»Guvernul se va putea baza cu încredere pe cei doi mitropoliți (Mihaly și Mețianu) pe toți episcopii greco-orientali și greco-catolici, apoi pe Vasile Mangra, vicarul Orădii-mari, pe Augustin Hamșea archimandritul dela Hodoș-Bodrog, Dr. Iosif Gall, membru în casa magnaților, George Serb, Partenie Cosma, apoi deputatul Petru Mihaly și... Dr. Emil Babeș, avocat.

Evident, că »Diagnoza« și seria desmințirilor d-lui Dr. E. B. nu erau altceva decât o mască. Nimic mai natural. Dânsul doar trebuia să se grăbească cu costumul, ca să nu treacă carnavalul, pentru-că în post nu mai dansează nici mirenii, necum archiereii noștri, cu cari d-l Dr. E. B. voia cu ori-ce preț să joace. Astăvară nu i-a succes. Dar dacă acum va avea noroc? S'a grăbit, s'a nvrârțit și la »Reichspost« i-a căzut masca.

Iar privitorii se ntreabă: nervositate-i asta ori disperare?
 Ori amândouă?

Coresp.

D-l Partenie Cosma reprobă pe d-nul Dr. E. Babeș prin următoarea rectificare trimisă ziarului »Tribuna«:

Știrea publicată în fruntea »Tribunei« din 2/15 crt. că d-l Dr. Emil Babeș în memoriul ce l-ar fi înaintat la guvernul actual în chestiunea înființării unui partid moderat, în al cărui comitet executiv aș fi și eu — este pentru mine o surprindere, pentru-că eu n-am fost consultat în chestiune și nime nu mi-a cerut învoirea ca să mă înroleze între membrii acelui comitet, iar dacă mi-ar fi cerut-o i-aș fi denegat-o.

Vă rog să dați cea mai categorică desmințire acestei știri.

Sibiu, 4/17 Februarie 1910.

Partenie Cosma.

Partidul muncii naționale.

Din cuvântările lui Héderváry și Tisza luăm pasagele despre votul universal și chestia de naționalitate. Nici unul nici cellalt, nu spune ceva nou, nu precizează mai de-aproape principiile lor cunoscuțe până acum în aceste chestii. Cu plăcere constatăm că frazele bombastice, lipsesc mai cu seamă din vorbirea primului ministru. Și tonul de sinceritate trebuie să-l recunoaștem amânduora.

Primul ministru Khuen Héderváry a zis: »De patruzeci de ani, de când începe la noi viața constituțională, o muncă febrilă s-a desfășurat pentru ca să ținem și noi pas cu progresul general. Noi cari am trăit în epoca această stăm uimiți mai ales în fața dezvoltării, ce a luat industria. S-a înfiripat o nouă clasă socială, de care vechea noastră legislație n-a ținut seamă, fiindcă nu ezista. Acuma instituțiile noastre trebuie reformate și adaptate schimbărilor ce s-au produs în societate...

În suma reformelor punctul de plecare, cea mai de căpățenie problemă, este aceea, care agită mai mult opinia publică și face mai multă grijă oamenilor: reforma electorală. (S'auzim, s'auzim).

Pentru a scoate la iveală importanța reformei, ajunge acel fapt, că și guvernul precedent a luat în program sufragiu universal, ca o datorință, ce întâiașdata poate chiar el avea să o rezolve. Rezolvirea însă n-a urmat, deoarece se poate face numai cu răgaz. Astăzi însă, când din nou, și intențit, trebuie să ne apucăm de reforme, pentru echilibrul situației politice, cea dintâi chestie este reforma electorală. Tulburările și nemulțumirile cele multe s-au născut din faptul, că nu toată națiunea a avut influință, prin vot, asupra vieții de stat. Dacă vrem să lucrăm de-acum în liniște, rezolvirea problemei nu se mai poate amâna multă vreme, ea

trebuie pusă în rândul întâi. Guvernul crede că e cea dintâi datorință a sa, să pună pe biroul Camerei proiectul de lege despre reforma electorală cât mai curând, și când declară aceasta, țin să spun că vom compune proiectul de lege pe baza principiilor sufragiului universal. (Aplauze vii și urale). O reformă atât de mare și de importantă are să fie bine chibzuită, și fără pripeală; mijloacele cu cari vom ajunge scopul nostru și ni-l vom asigura, au să fie bine alese. Faptul acesta mă îndeamnă să nu pun cătușe pe mâna guvernului prin anumite atribute (aprobări). Și nu vreau să iau libertatea nici publicului ce ne sprijinește, făcând astfel greutăți rezolvirii bune (aprobări generale). Un principiu fundamental vom păstra cu toții: anume ca țeara aceasta mult încercată să-și conserve caracterul național maghiar, și după marea reformă.

Acestea le vom ținea în vedere, și dreptul de vot va fi lărgit așa, ca principiu fundamental să fie cu rigoare observat. Cât de mult va permite principiu acela, atât de largă va fi și reforma. Dorim reforma electorală înadevăr, fără ori-ce rezervație mentală, și cu sufletul curat...

(Vorbind despre reforma administrației): *Mai avem datorința a ne îngriji, ca să se simtă bine în țeara aceasta și cetățenii de altă limbă ai patriei, căci numai unind toate puterile în o acțiune comună, putem desfășura acea muncă, ce ni se cere, pentru ca să ocupăm cu vrednicie locul nostru în emulația popoarelor. Neajunsurilor noastre sociale deasemenea le vom putea face sfârșit prin aceea, că administrația își va împlini datorințele și față de acei ce pot să le pretindă cu aceiași îndreptățire, fiindcă la serviciile publice și la sarcinile publice își dau partea la fel cu ceilalți, prin urmare a că-*

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Viață.

Firea lui exotică, vecinic pe picior de război, niciodată împăcat cu lumea și cu lucrurile așa cum sunt — îl făcea foarte antipatic. Nu-i plăcea de nimeni, nu i se părea nimic atrăgător. Tot omul era pentru el un dezastru, pentru ordinea socială plămădită de capul lui, toate instituțiile în ființă ale societății erau niște așezăminte de spoliare și tiranizare. De câte-ori îl laudai pe cineva, el totdeauna găsea un defect în acel cineva și era o predilecție înființată pentru el, ca să mestece mereu acel defect, până când i se părea că acel cineva nu mai e nimic, decât pleavă, decât o secătură, care s-a pripășit și ea în lume, ca să înstăpânească un loc care nu-i fusese dat de nimeni. I plăcea să se numească socialist, să fie considerat de anarhist, colectivist, comunist și mai știu eu ce... Frazele ăstea late pe cari îi plăcea să le păstreze într-o nebulosă neînțelegere, dar pe cari le accentua cu o adorabilă naivitate, îi furau totdeauna mintea și n-ar fi fost în stare om pe lume care să-l convingă pentru-că în stră ucita sa întunecime cerebrală nu putea încăpea lumina, care avea să topească sau să alunge gazurile primitivului caos...

Critica lumii nu-l »sinchisea«. Mariot accentua că el rămâne »nepăsător« la toate. Dar când îi ajungea vre-un cuvânt greu la ureche care-l privea pe el — atunci tot dicționarul de cuvinte barbare, cari pe vremea epocii de piatră nu erau — dar pe cari le-a născut deosebirile culturale din anumite pături sociale din lumea modernă — toate aceste cuvinte șuerau din gura »nepăsătorului« Mariot și se descărcau în chipul bicului lui Attila fără însă ca acest bicu să lovească pe cineva.

Era cinic totdeauna. Buzele lui cărnoase erau vecinic încercuite de un zâmbet demonic, care în mod prea spontan respingea pe cei ce ar fi căutat să se apropie de el. Era ca un Mefisto fără însă ca să aibă inteligența acestuia. Învățase de la el, cum trebuia sistematizat răul pentru acesta să trăiască ca o normă socială inconștientă, fără ca să aibă ascuțenia minții aceluia, prin care să înțeleagă în mod conștiu și binele, pentru a ști ca să-l abată.

Spunea cu emfasă, că el iubește pe toată lumea, că naționalismul e prea puțin pentru el, că el numai cu cosmopolitizmul se împacă. Defaima credința, hulea autoritatea și-i părea că mănecarea e prima et ultima ratio a ființii. Pogan își bătea stomacul după câte-o mănecare, care îi cădea bine.

Intr-o sară mai mulți tineri se adu-

naseră într-un restaurant, care cu singurătatea sa, cu lămpile sale puțin luminoase avea mai mult înfățișarea unei mansarde. La masa din colț, pe care stăteau triumfătoare mai multe sticle de vin singur Mariot părea vesel. Ceilalți tineri și mai ales unul, rămăneau tăcuți la toate expansiunile de spirit ale lui Mariot.

— Imi place viața — izbucni el deodată și urăsc pe toți, în cari nu văd viață. U! mi e greață de oamenii triști...

O bandă de țigani se arată în penumbră.

— Măi țigani, urlă el, cântați mă! Imi place viața mă, ziceți mă. Uu!

Și de-odată cu strigătele, din mâinile lui se desprindeau gesturi largi, gesturi de veselie turbată: izbea masa cu putere, își lovea ceafa, de credeam, că acum, acum amțește. Prindea pe cei din jurul lui de cap sau de gât și căuta ca cu forța fizicului său, să târăe pe toți în valul veseliei, care-l cuprinsese pe el.

— Viață, viață — repetă el. Cine n-are viață, e mort.

Câteva zâmbete ironice destepeniră fețele tovarășilor. Doi ochi îl cercetau mereu. Unui tovarăș de alături îi păreau prea straniu izbucnirile omului cu viața. Acei ochi cercetau cu încăpăținare fața lui Mariot. Îi părea curios, că acest om, care strigă mereu după viață — să fie

asa de vesel. Și-i părea straniu că omul acesta vesel, care îi cânta imn de înălțare vieții e așa de palid, că ochii lui sunt încercuți de cearcăne vinete-negre și că acești ochi zac așa de adânc și așa de turburi în cele două orbite.

Dar strigătul lui Mariot întrepucea prea des mersul gândurilor lui Arbur. — Urăsc pe toți cei triști. Mi silă de cei posomorâți. Mă revoltă durerea, imi vine să lovesc pe cei ce nu cântă și nu — chiuie.

Și paharele de vin curgeau unul după altul în gura lui Mariot pentru-că să alunece în stomacul, pe care și-l adora. Și-n gâlgăitul sombru s-auzia par-că strigând cineva din adâncul stomacului »viață!«

— Turnați, turnați — striga fără înterupere, imi place viața.

Și fața lui devenea tot mai palidă, ochii tot mai turburi și cearcănele vinete tot mai pronunțate.

— Destul cu acea viață — murmură în mijlocul unei liniști de-un moment Arbur. Tu Mariot ești bolnav.

Ca mușcat de-un șarpe tresări Mariot.

— Eu bolnav? izbucni el înăbușit.

— Da, bolnav, întări cu hotărâre Arbur. Omul care strigă și imploară mereu viața, nu poate să fie sănătos. Tu suferi.

Ochii lui Mariot își perdură deodată turburarea. Momentul îl trezise din reve-

ror soarte trebuie să o facem ușoară și bună prin o administrație cinstită.

Dacă administrația s'ar mișca repede și bine (??Red.) toate relele sociale și naționaliste ar dispărea dintr'odată.

În legătură cu aceasta suntem hotărâți, ca să lăsăm viața națională să se desvolte și să se manifesteze cât se poate de liber, și astfel vom practica cât se poate de liberal, dreptul de asociație și de întrunire...

Stefan Tisza a zis despre votul universal: »Nu voi intra în amănunte. Este îndeobște cunoscut că între mine și între guvern sunt diferențe, în ce privește amănuntele (mișcare; s-auzim! s-auzim!) și mă simt îndatorat față de primul ministru și față de cei ce au pornit o acțiune comună cu mine, să nu las pe nime în nedumerire ci să constat situația cu toată franchețea.

Sunt și eu de credința, că nu ne mai putem feri de reforma electorală. Întâiașdată trebuie să o executăm bazați pe dreptatea socială (aprobări) căci, netăgăduit, astăzi în muncitorimea industrială mai ales am căpătat un nou element social, inteligent și cu putere economică, pe care nu-l mai putem ține în afară de cetățuia constituției (aprobări). Dar trebuie să mai rezolvim noi chestia aceasta și pentru că o rezolvire radicală, fără de a ține seamă de interesele naționale, poate să fie o groaznică primejdie pentru națiune! (Vii aprobări. O ceată de socialiști însă face un sgomot de protestare, ce oprește pe Tisza timp de mai multe minute să-și continue vorbirea. Pe urmă ei sunt dați afară.)

Repet, e o primejdie îngrozitoare, și nu-i ertat să răbdăm ca aceasta chestie să atârne asupra noastră ca o sabie a lui Damocle, pe care un aventurier fără de suflet, voind să răstoarne poziția națiunii maghiare, oricând o poate atârna amenințator deasupra capetelor noastre. În privința aceasta suntem de acord cu primul ministru. E vorba numai unde se încep granițele garanțiilor. Dar acum n-a venit încă timpul discuțiilor. S'așteptăm până ce pe baza tuturor datelor, ce ne stau la îndemână, vom putea da proiecte concrete... Afară de un singur partid, toate celelalte partide vor garanții naționale, așadar nu-i ertat să aruncăm această chestie în vârtejul luptelor de partid. Chestia aceasta trebuie să o rezolvim în cea mai bună înțelegere, cu concursul tuturor factorilor chemați. Și această împrejurare ne îndeamnă, ca acum, când încă n-avem un program amănunțit, să nu legăm mâinile nimăruia.

În proiectul de rezoluție prezentat de Tisza se zice între altele:

»La noi astăzi nimeni nu mai vrea o luptă agresivă, penru schimbarea bazei de drept public; dovadă atitudinea partidului independist în cei patru ani din urmă... Vom căuta să rezolvim chestia băncii în așa chip, ca să prelungim privilegiul băncii austro-ungare asigurând toate interesele noastre economice, iar dacă o înțelegere loială nu se poate, vom apăra justele noastre drepturi înființând banca maghiară separată... O politică financiară și economică cu scopul de a ocroti mai cu seamă proprietatea mică... Întărirea orașelor... o situație definitivă în salariile funcționarilor publici, ușurarea dărilor... o politică de reforme, pentru terminarea tuturor lucrărilor cari au avut de scop zidirea statului național maghiar... O reformă a dreptului electoral, în acea direcție, ca straturile îndreptățite din clasele muncitorilor să capete drept de vot, dar influința intelectualilor și caracterul național maghiar al statului să nu fie amenințat. Dorim cât mai grbnică rezolvire a reformei, dar în privința proporțiilor vom lua poziție numai atunci când vom cunoaște proiectele concrete lucrute de guvern.

Reformele naționale să se estindă asupra tuturor terenurilor vieții sociale și de stat, și la munca aceasta trebuie să adunăm toate puterile națiunii fără deosebire de rasă, de confesie sau de naționalitate. Îngrijind cu dragoste de toate interesele particulare justificate, cu o politică de naționalitate, de religie și socială, plină de dreptate, de echitate, și de iubire de adevăr, — să facem ca toate păturile societății să se alipească statului maghiar. De altă parte să cultivăm și să înălțăm cultura intelectuală a neamului nostru și să apărăm cu mână de fier autoritatea statului maghiar și caracterul lui național, față de orice tendință centrifugală.

Toată activitatea noastră să fie pătrunsă de spiritul libertății și al luminei, dar totodată de un puternic spirit național, și de un spirit practic. Nu ne vom închina devizelor goale, ci pas de pas vom da înainte în spre cea mai desăvârșită democrație maghiară.

Alții n-au vorbit; dacă nu trebuie să amintim pe Csáky Albin, presidentul adunării, care a terminat cu vorba poetului: »Nu va fi totdeauna noapte; odată iar se vor ivi zorile«. Tisza a fost serbătorit, ca un semizeu. Toată lumea era în jurul lui.

La adunare vor fi fost vreo 5—6 mii de oameni! Delegați au fost din vre-o 20 de comitate.

Pentru compunerea programului a fost aleasă o comisie de 50 inși.

† Alexie Onițiu.

Sibiu, 20 Febr. n. 1910.

Astăzi după amiază am petrecut la locul de odihnă vecinică rămășițele pământului ale judeului de tribunal i. p. Alexie Onițiu. În sunetele tânguitoare ale cântărilor funebrele, executate în mod maestru și înduioșător de corul seminarial sub conducerea profesorului Timotei Popovici, cortegiul funebrel a străbătut strada Reșper și strada Șewis până la biserica din Groapă, unde s-a oficiat prohodul de către protopopul Sibiului Dr. Stroia asistat de părintele Baptist Boiu. Carul mortuar tras de patru cai și împodobit cu numeroase cununii, au ținut să-l urmeze, pe lângă membrii familiei și alte rudeni, un număr mare de cunoscuți și pretini ai răposatului și familiei, între cari am observat pe Ilustrateea Sa d-l archimandrit Pușcariu, d-l asesor konzistorial M. Voileanu, d-l protopop al Brașovului Voina, inspectorul reg școlar i. p. Bardossy, directorul Bologa și pe mulți alți fruntași sibiieni pe lângă numeroase dame din înalta societate sibiiană. După oficierea prohodului, în decursul căruia corul seminarial a dat în mod înduioșător răspunsurile funebrele, părintele protopop Dr. Stroia, a rostit un pătrunzător panegiric, zugrăvind în cuvinte simple dar isvorite dintr-o adâncă convingere viața bogată în fapte românești a bătrânului Alexie Onițiu, ricurând balsamul mângâierii în sufletele celor întristați. Ni l-a zugrăvit pe defunctul ca pe un judecător conștientios și drept, ca pe un părinte iubitor și mai pre sus de toate ca pe un Român de inimă, care în exilul de zeci de ani petrecut în marea străină din Sepsis-George și Segedin a știut să-și crească numeroșii săi copii în sfânta iubire de neam și lege, dând neamului vlăstare distinse. Ca om al bisericii a luat inițiativa și promovat ridicarea unei frumoase biserici gr. or. române în Sepsis-George în locul vechei bisericuțe de lemn, ca membru prin un șir lung de ani al sinodului diecezei Caransebeșului a lucrat pentru promovarea intereselor noastre bisericesti iar mai pe urmă retras la pensia binemeritată în capitala metropoliei gr. or. române, comitetul parochial al bisericii din Sibiu l-a distins alegându-l membru în reprezentanța ei...

Soarele se apropia de asfințit, când coșciugul a fost lăsat în pământ în aceeași groapă, în care înainte de asta cu 37 ani au fost înmormântate osămintele fericitului său tată, avocatul distins de pe vremuri, Onițiu...

Dormi în pace suflet nobil alături de neuitatul tău părinte, iar bogatele tale fapte românești săvârșite printr-un lung șir de ani și-n zile de grea încercare servesc-ne tuturor drept pildă vrednică de urmat!

Un asistent.

Familia întristată a lansat următorul anunț funebrel:

Terezia Onițiu nasc. Catona în numele său și al subscrișilor, precum și a numărăsoarelor rudeni, cu adâncă mâhnire sufletească aduce la cunoștința tuturor

rudenilor, amicilor și cunoscuților, că preiubitul său soț resp. tată, frate moș și socru Alexie Onițiu, jude regesc de tribunal în penziune etc. etc. după scurte și grele suferințe, în al 71-lea an al etății și al 47-lea an al preafecitei sale căsătorii, împărțit cu sfintele Taine, și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului, Vineri în 18 Februarie st. n. a. c. la oarele 10. Osămintele scumpului defunct se vor înmormânta din casa mortuară, strada Urezeului Nr. 31, Duminecă în 20 Februarie st. n. la 3 oare d. a. și se vor așeza în cimitirul bisericii gr. or. din suburbiul Iosefin spre vecinică odihnă. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată! Dormi în pace suflet nobil!

Sibiu, în 19 Februarie 1910. Virgil Onițiu director gimnazial, Brașov, Victor Onițiu comerciant, Sibiu, Valer Onițiu controlor la direcțiunea căilor ferate, Seghediu ca fiu. Maria Onițiu, ca soră, București, Mariți Onițiu măr. Radu, Anița Onițiu ca fiice, Nicolae Radu controlor comitatens, Timișoara ca ginere. Victoria Onițiu nasc. Branisce, Netti Onițiu nasc. Simtion ca nurori, Florin, Aurora, Minerva, Traian și Titus ca nepoate și nepoți.

Districtul montan Abrud-Roșia.

(Fine).

Din depărtare, stânca ne aduce vîiturile ritmice de »vîntălaș«, (ciocanul minerului) cu care dă pe sfredel, apoi mai auzim niște pocnituri surde fără a străbate la noi și tunetul, sunt exploziunile din »vatra de benedictie«. Lucrul e însă foarte anevoios, se recere timp mai îndelungat spre a »despincui« vana. Adecă ce ce au părăsit lucrarea au tăiat cu dății lungi vana auroasă, și au scobit în pârte o adâncime mare, de 50—80 ctm. Marginele întregului stărp le-a lăsat neatinate. Aceste margini apar ca nește buze groase în jurul vinei de aur. Delăturarea acestor buze de stâncă, spre a putea ajunge la vână, se numește »despincuire«.

În decursul acestei lucrări deodată se aud alți pași grăbiți. E ceata minerilor reînforși la lucru. Nici n-a intrat însă bine această ceată în »corandă« când buibuitul unui bolovan răsturnat de sus, face atenți, că trecerea prin »corandă« de astă dată e oprită, că în vatra »de benedictie« de astă dată nu proprietarii minei, ci alții stăpani. Și dacă cu toate acestea unul mai cutezător ar înainta, o ploaie petrii s-ar descărca asupra lui și poate de sub ele și-ar afla sfârșitul. Postul de la gura tunelului a dispărut, un miner sprieten a plecat afară din mină, pentru a aviza pe funcționarul minei, despre cele întâmplate. Minerii dăniarii voioși, că la răsă pot vedea aur, se retrag și ei în locurile scutite, și sting lumăcările. În fine din locurile scutite între mineri și între holvaneri să începe o luptă teribilă. Petrii zboară din pârte în pârte, producând un zgomot infernal. Din când în când se încearcă să intimideze pe cei de sus cu aceia, că-i vor înjunjura; toate însă dădă căci »holvanherul« ajuns a fi stăpanul situației, el să fugă? ferita D-zeu. Pe el încălzește speranța unei dividende, și

ria lui bolnavă, pe care căuta s-o țină ascunsă și tăcută prin fraze.

— Dă-mi cuvântul tău de onoare, că ești deplin sănătos — continuă Arbur.

— Cuvânt de onoare?... Îngână Mariot. Arbur nimerise tocmai în rană. Adevărul îi sta deschis în față. Era deplin convins, că tovarășul cu viața trebuie să fie o făptură psihopatică. Nici strigătele lui de veselie, nici protestările repetite, nici hohotele prelungi, nici fața lui devenită roșie, nici ochii ce i-se limpeziseră, nici loviturile cele dese pe cari le aplica mesei, nici îndemnul pe le făcea lăutarilor nu mai puteau abate pe Arbur dela convingerea sa. Mariot era, trebuia să fie bolnav.

Dar ambiția lui trebuia să-și facă datoria.

— Te înșeli tovarășe, eu nu sunt bolnav. Poate tu ești... Și-mi pare foarte curios, că tu ești dușmanul aceluia, cari cer viață.

— Câtă naivitate — murmură Arbur, și-apoi cu glas tot mai hotărât, tot mai aprins continuă:

— Clipa te-a readus, te-a sculat din boala ta constantă. Acum în momentul acesta cred, că ești sănătos, dar numai acum. Viața, scumpul meu prietin, nu e egală cu ce vorbești tu. Ea nici nu poate fi obiect de discuție. Dar tu trebuie să ști că ea se prezintă totdeauna ca un rezultat, care se naște deodată cu flința. În

concepția ei — ea e universală și nu piereniciodată. În flință se prezintă totdeauna ca eul acestuia, fără de ea nu-mi pot închipul flința. Ea este în flința rațională, în animal ca și în plantă. Nu vezi doară cu câtă putere se manifestează instinctul de conservare. Ai văzut doară vre-odată vr-un om care în clipa când simte că dușmanul vieții — moartea — s-apropie de el, să nu tremure și să nu se îngrozească de atacul ce-l dă asupra lui moartea?..

Ș-apoi tie-ți place să te consideri de cozmopolit, umanist, de socialist, de anarhist, de colectivist!... scuză-mă că folosesc terminii ăștia de-avalma. Țin să-ți fiu fidel... și cu toate astea tu spui că urăști pe omul care nu strigă după viață ca tine. Dar știi tu, că în durere e mai multă viață ca-n strigătul tău? Acolo vei găsi mai multă dragoste față de ea, mai multă înclinare și mai mult alipire.

Ș-apoi viața nu e niciodată un product al unei multămiri sau să-i zicem fericiri, constante. Ea așa cum se prezintă nu poate fi altceva decât cea mai clasică sinteză, provenită din împreunarea bucuriei cu durerea, din îmbinarea binelui cu răul...

Dar să nu mă fac comic discutând cu atâta seriozitate în mansarda asta. Deși poate altădată nu ți-aș fi spus-o... nu vreau să par grav și nici lecții nu-mi place să dau!...

— Poți tu vorbi ce vrei, mie îmi place viața și punctum!

— Dar înțelegemă prietine! Viața îi place ori cui, dar tu prin felul tău de a fi și prin felul cum strigi după viață și — dacă vrei — prin neînțelegerea ta adorabilă, se pare că vrei tocmai contrarul: stingerea vieții. Tu tocmai pe aceia cari se leagă cu mai multă cerbicie de viață, îi osândești urându-i. Tu... umanistul! Mi silă parcă de fraza ta seacă. Înțelegemă că eu nu voi putea nici-odată să-mi risipez viața în lumea sarbedă a naivităților.

— Mariot devenea tot mai aprins. Pumnul lui părea că se adună.

Lui Arbur nu-i era teamă de el. Îi părea însă rău, că a început discuție într-un restaurant și încă chiar cu un om care dela început nu vrea și nu putea să-l înțeleagă.

El știa poate chiar din istoria neamului său, că adevărata viață e aceea, care s-a născut din lungul sbuciumărilor de veacuri, din nesfârșita lume a durerilor înăbușite, cari îl cercaseră fără întrerupere și din deseale prigoniri ale sorții. Această viață o vedea el tare, puternică, de nevins și vecinică.

Omul ce sta lângă el îi părea o alcătuire de ceară, pe care lumina o topește sau o zidire de nisip, sau în sfârșit îl vedea ca pe un laș sau un nenorocit, care nu îndrăznește să se lupte cu sine însuși

sau nu poate să se învingă. Arbur era convins, că v-așa e o luptă energetică și că numai lupta o poate face plăcută. Viforul vremurilor o oțeleste, o face strălucitoare și biruința ei pune aureolă de sfânt pe capul celui ce a scos-o biruitoare din turburarea valurilor.

A rupt însă cu bruschetă discuția. Era prea de prisos.

Urmără câteva clipe de tăcere. Toți cei dela masa din colț își țineau de dătorință ca clipele acestea să nu fie întrerupte de nici o aluziune răutăcioasă, deși poate s-ar fi putut face destule. Mariot însă se pregăti din nou. Cu discuția nu mergea și el trebuia reluat mai târziu, când Arbur nu va fi de față, pentru ca el să poată fi ascultat fără contraziceri. Gesturile și deschiseră largi, cu mâna dreaptă își plecă puternic ceafa și încercă să-și arde imnul vieții.

— Îmi place viața — strigă deodată cu putere, așa că într-o clipă dispăru toată gravitatea și un hohot de râs făcu din răsune pârteii restaurantului. Rădeau toți și nici chiar Arbur nu mai avea nimic de observat. Și-n mijlocul hohotului un treilea tovarăș, strigă în ciuda lui Arbur să trăiască »viața«. Dar Arbur nu se mișcă și îi părea prea potrivit acest nume ce îl dădă lui Mariot, care se silea să rădă în umfător.

ȘTIRI.

— 8 Februarie v.

num o numesc ei »Ausbait« gras — și până a-și tăiat partea sa din aur, nu se mișcă de lângă vână, chiar să știe că se prăbușește mina pe el.

Dela o vreme nu se mai aud nicioliturile ritmice ale »vântălaului«, nici deturatura exploziunii, straja de sus, care observă aceasta, și care în tot timpul bombardării a tăcut ca peștele, știind că soții săi nu dispărut pe alte poteci și sunt în siguranță, e atât de complesant să strige un »Glle auf«, vrea să zică »Glück auf« salutul vechiu al minerilor și prin aceasta a declarat de permisă trecerea prin »corandă«, — că e restabilit iarăși »status quo«. Minerii pleacă deci în drumul lor, fără a mai avea nici o teamă, iar noi, tușriții amoriți de atata ședere într-un loc, sprindem lampele noastre de »acetelin«, deschidem curentul unei lampe electrice, ne luăm adio dela locul care ne-a scutit apoi examinând terenul de luptă și pozițiile combatanților, ne asigurăm de pericolul mare în care am fost și noi. — Și acum îmbogățiti cu cunoștințe noi, exclamăm cuvintele moșului când și-a scăpat calul într-o prăpăstie: *pagubă ca pagubă de aurul furat, dar îmi plăcu cum marsă.*

Iar unul dintre noi, care nici ideile nu avea de luptele titanice ale »vulturilor subterani«, setoși după prada de aur, când a văzut movilele de petri grămădite într-un interval atât de scurt la picioarele noastre, a exclamat: fie plătit prin excursiunea mea în aceste locuri periculoase, tot neamul meu, de-a se mai înrola în societatea turștilor montani. Acesta e teritoriul subteran, al districtului montan Abrud-Roșia, cu urmele unui trecut de preste 20 veacuri.

N-am scris fantazii ci purul adevăr, evenimente ce de fapt s-au petrecut și doream a-le studia și a-le vedea sfârșitul. Că omul întimpină în aceste excursiuni multe și mari greutăți e adevărat, dar cu atata simte respectul o mulțămire mai mare în sufletul său, după ce i-a succedat învingă acele greutăți și a eșit teafăr din mină. De câte-ori nu mi-am propus și eu, că d. e. preste »coranda« cutare nu mai trec, de oarece un bușean de brad necioplit sau o scândură aruncată preste un abis infernal, nu-mi oferă garanță suficientă, că nu m-aș putea prăbuși într-o adâncime de aproape 100 metri, ei, — și în ziua următoare o știre, că iată cu »stângeni« cutare »sau spart într-o știolnă de bătrâni« te electrizează astfel că uiți ce orice periclu și pleci pentru a intra tu pentru prima dată în ea, cu toate că ai să treci preste locul periculos.

Sub bătrâni, minerul nostru înțelege totdeauna pe Români. Și intrând în acel tunel săpat în stâncă de bătrâni, minerul va începe să învoiască păreții, căutând punctul unde vinele să lovesc cruce cu scaunul, cautând »bursucul« la spatele căruia e ascuns aurul oacheș; istoricul e mulțămrit când află vasele de lut, în care strămoșii noștri aduși din Gallia și Hispania își puneau »îneciul« la a cărui lumină puteau să lucreze; mineralogul admiră oare întregi o vână căscată, în care cristalele de munte de toate colorile ca diamantele, ca rubinele etc. stau ca niște dinți uriași, apărând aurul ascuns la spatele lor, care atât de dulce li zimbește; geologul admiră perfecția, la care i-a avântat Români și pe terenul acestei științe. Iată că toți admirăm ceva în acest tunel sfânt, încă nepăngărit de mâni păcătoase și grupați în jurul cărbunilor rămași în fundul tunelului, ni se pare că numai ei, alături s-a stins acest foc, cu care înmuiau Români capricliu stâncei.

dir. los.

Convocare.

În urma hotărârii adunării generale recente a »Reuniunii de gimnastică și cântări din Brașov« convocăm pe Vineri 25 Februarie n. la orele 6 p. m. în sala festivă a gimnaziului român o consfătuire a foștilor membri activi ai reuniunii.

La această consfătuire ne luăm velle a invita pe membri activi din trecut ai reuniunii și pe acele stim. dame și stim. d-ni, cari ar dori să între în șirul membrilor activi sau în școala pregătitoare de canto.

Brașov, 18 Febr. n. 1910.

Pentru comitet:

Victor Branisce, Dr. Al. Bogdan,
secretar. președinte.

Înainte! Am cetit apelul călduros și românesc al domnului Dr. A. Bogdan, apel în care ne chiamă la întrunire pentru a da din nou trup și ființă societății de cântări și gimnastică.

Eu nu sunt de mult cetățean al Brașovului. Tocmai când am venit la Brașov, încetase activitatea acestei reuniuni. Constatam aceasta cu multă durere, căci știam din ziare despre frumoasele concerte conduse de neîntrecutul maestru și compozitor George Dima. Fiecare concert era o pagină ilustră a vieții noastre culturale. Fiecare concert era o școală celebră și o izbândă națională. Fiecare concert ne nutria și ridica mândria națională și documenta lumea cultura de care este accesibil poporul românesc, acest vlăstar al gintei latine.

Ar fi mare pierdere, ar fi chiar păcat, dacă am lăsa să dispară dintre cei vii reuniunea de cântări și gimnastică, acest valoros factor cultural al Brașovului. Și ar fi cu atât mai mare păcat, cu cât viața socială și politică din Brașov — stagnează. Se zice, că erau alte vremuri mai de mult.

Un popor care politicește este încătușat, a cărui viață națională este primejduită la tot pasul, trebuie să-și facă drum în alte părți: în viața socială și pe teren cultural. Aci să-și găsească izvorul lîmpede la care să-și potolească setea, din care să-și nutrească și oțelească conștiința și viața națională.

Au fost și alte popoare nemulțumite, au fost și alte popoare lipsite de libertate și n-au perit. Ele s-au retras în cetățile lor modeste: în familie, viață socială și în ocolul culturi naționale. Vorbind limba lor națională, pe lângă doine și cântece naționale, câte popoare nu și-au păstrat conștiința națională veacuri lungi de arandul, așteptând cu încredere și cu dor neb. n. — ziua libertății. Și soarele sfânt al libertății a răsărit pentru toate popoarele, cari au știut să apere cu bărbăție aceste mîci, dar puternice cetăți.

Motiv înzecit avem dar, ca la consfătuirea de Vineri 26 l. c. să ne întâlnim cu toții! — Dr. Ludovic Csato.

Amânarea din nou a procesului Hlinca. Primim astăzi o carte postală dela nestorul întemnițitorilor noștri din Seghedin, părtaie Andrei Hlinca, în care ne comunică că procesul fixat pe azi s-a amânat din nou cu câteva zile. Iată ce ne scrie între altele în românește neînfrântul luptător slovac cu data de 18 Febr.:

»Am o nouă surprindere, pertractarea procesului al meu s-a amânat de nou, la când și ce de cauză nu știu. Oficială avisarea până astăzi n-am primit, mai știu sigur că la 21 Februarie nu se va pertracta, căci la aceasta ziua e fixată un nou termin. Marți fost aici prea mulți Slovaci, fost și frate Stoica dela »Tribuna«, dar degeaba...«

Dela corespondentul nostru din Seghedin primim la încheierea foli următoare depeșă:

»Procesul Hlinca a fost din nou amânat pe timp nedeterminat. Cărintele Hlinca părăsește închisoarea Mercuri în 23 Febr. la 8 dim.«

Dumnezeu să l ducă în pace între ai săi!

Pentru cultura neamului. Vrednicul director al »Silvaniei« din Șimleu, d-l Andrei Cosma, urmând pilda frumoasă dată de d-l prof. Andrei Bărsan, a restituit »Asociațiunii« ajutorul acordat în anii 1865—8 în suma de 500 cor., plătiind la casa Asociațiunii suma de 700 cor. pentru »Fondul Asociațiunii«. Fapta se laudă de sine.

Alegerea de preot din Sebeșul-săsesc. Zilele trecute am primit o telegramă din Sebeșul-săsesc, semnată »Redacția revistei Munca«, în care ni-s-a comunicat, că la alegerea recentă de preot în Sebeșul-săsesc a reușit ales d-l A. Ludu, iar astăzi primim dela d-l Sebastian Stanca, preot în Vulcan, următoarele rânduri:

»On. Redacție! Vă rog să rectificați știrea că d-l Ludu a fost ales preot în Sas-Sebeș. Fapt e că eu am fost ales cu o majoritate de 31 voturi față de candidații A. Ludu și I. Romoșan. Vă rog să o rectificați pe răspunderea mea.«

Cunoscând pe d-l Stanca ca pe un vrednic bărbat și preot român, am dat loc cu plăcere rectificării de mai sus și-l felicităm totodată la alegerea d-sale. Am dori însă să știm, cine a abuzat de numele revistei »Munca« și de bunăcredința noastră inducând în eroare pe cetitorii noștri. Rugăm pe cei chemați să cerceteze cazul.

Reprezentanța fundațiunii Gozdu este convocată de I. P. S. Sa mitropolitul Mețianu pe ziua de 9 Martie st. n.

Reprezentanța orașului Brașov va ținea Mercuri în 23 eventual Joi 24 Febr. n. o adunare generală în sala de ședințe din »Casa Sfatului«. La ordinea zilei sunt 32 chestiuni.

Pentru fondul cultural. »T. R.« află că institutul de credit și economii »Creditul« din Zărnești, în adunarea generală ținută în 13 Febr. a. c. în considerarea marelui scop ce-l urmărește fondul cultural archidiecezan, a votat din profitul net pe seama acestui fond 5%, adică 539 cor. 9 bani, cari s-au administrat deja la casa consistorului nostru archidiecezan.

În Poiană se vor ținea în zilele de 26 Febr. și 5 Martie exerciții de tragere la tir.

În cancelaria advocațională a Filialei »Albina« din Brașov află aplicare începând cu 1 Martie st. n. 1910 un candidat de advocat cu praxă sub condițiuni favorabile. Doritorii au a să adresa la subscrișul Dr. Emil Dan advocat al institutului.

Se caută un biliard uzat, cu tacuri și bile. Să fie în stare bună. Cei, cari au de vânzare un astfel de biliard, sunt rugați a se adresa administrației ziarului nostru.

Serata artistică din Oradea-mare.

— 14 Februarie n.

Serata artistică din Oradea-mare, care se va ținea în 10 Martie st. n. urmărește o țintă mult mai înaltă și are o importanță mult mai mare, decum s'ar părea la prima vedere.

Ea este anume proiectată și menită așa, încât să iasă din cadrele obicuinute ale producțiilor sau concertelor aranjate până acum din partea reuniunii »Hilaria« de-acolo și să îmbrace proporțiile largi și impunătoare ale unei adevărate manifestațiuni artistice și culturale asemenea căria Bihorul încă nu a văzut. Se știe, că — doar afară de Beiuș — în întreg Bihorul viața socială și culturală cu un caracter pronunțat românesc este încă într'un stadiu de desvoltare inferior. Cauzele acestui fenomen deprimător nu le mai înșirăm, ci le atribuim vitregității vremurilor trecute, împrejurărilor de trai și influențelor străine. Urmările însă le vedem la tot pasul. Pe terenul culturi naționale părțile bihorene, dintre toate provinciile locuite de români, se manifestă mai puțin. Adunarea »Astrei« sau a »Societății fondului de teatru român« în Oradea, centrul Bihorului, unde avem aproape 4000 de suflete românești, unde a trăit atâta vreme președintele celei din urmă Iosif Vulcan și unde a apărut și o revistă literară »Familia« nu s'au ținut nici odată! Și nu putem zice că câți-va fruntași înțelegători și entuziasmați pentru progresul cultural al Bihorului nu ar fi lucrat în direcția aceasta; cei puțini au rămas însă neputincioși și striviți în năzuințele lor de indiferentism și înstrăinarea sufletească a celor mulți.

În timpul din urmă situațiunea și fața lucrurilor pare a se fi schimbat.

Pare că se ivesc zorile unei premeniri dătătoare de nădejdi bune. Din o perfectă înțelegere și armonie, care stăpânește între conducătorii vieții sociale, a izvorit dorința unanimă, frumoasă și curată, de-a se porni o mișcare, o acțiune mai hotărâtă, care să dea un avânt mai vădit și mai intensiv vieții culturale-naționale din Bihor. Începutul acestei acțiuni îl formează tocmai serata artistică, ce se pregătește. Toți fruntașii noștri din Oradea, în conțelegere cu cei din Beiuș și alte centre mai mici s'au hotărât să invite pe d-l dr. Tiberiu Brediceanu, ca să reprezinte cu debutanții d-sale din Sibiu, frumoasa sa operă populară »Șezătoarea«. Va să zică să vină și să înfățișeze înaintea publicului bihorean o piesă mai mare de muzică românească, predată într-o limbă românească și în pitorescul port românesc. Să vază cu ochii, cei cari n'au văzut și n'au auzit — și sunt mulți aceia! — că și noi avem artiști buni și compoziiți frumoase și să se trezească întrânsii antipatia pentru cele străine și dragostea pentru comorile noastre naționale.

Nu e vorba deci de un concert clasic, în stil prea superior, pe care unii sau

alții nu l'ar înțelege, ci tocmai de contrariul: o producție curat românească. Intrea-gă »Șezătoarea« este alcătuită din cântări populare de jale și de joc, iar doamna Veturia Triteanu va cânta tot doine românești, așa cum numai dânsa le știe cânta. »Șezătoarea« va fi jucată de dame, domnișoare și domni din Sibiu (vre-o 30 persoane, toți în costume naționale, cu acompaniamentul muzicii militare a regim. 101 din Oradea-mare).

Mai anunțăm cu deosebită plăcere, că »Șezătoarea« va fi precedată de un frumos »Prolog« în versuri, scris de Viora din Bihor (d-na Viora Dr. Ciordaș din Beiuș). La sfârșit va cânta corul »Hilariei«. Serata se va ținea în splendida și spațioasă sală (Vigadó) dela otelul Fekete-Sas, (Szt.-László tér), care cuprinde peste 1000 de persoane. S'a ales anume sala aceasta, ca să se vadă odată întrunită, în numele artei și a culturi naționale, toată inteligența noastră din Bihor. În numele acestei arte și culturi dela cari atârna progresul și cinstea Bihorului în fața națiunii, facem deci apel călduros la toată suflarea românească din aceste părți să nu întârzie a participa la această serată. Cu deosebire ne adresăm preoțimei și cărturarilor noștri dela sate, cari atât de rare prilejuri au să se desfășeze la producții românești la nivel artistic, să nu pregete a veni cu toții și a aduce cu dânsii chiar și câți-va țărani, ca să vadă și să audă ceva, ce n'au mai văzut și n'au mai auzit. Iar, cei cari fără motive binecuvântate se vor sustrage dela participarea sau sprijinirea acestei reprezentațiuni, se vor considera cu drept cuvânt înstrăinați și rătăciți față cu arta și sufletul neamului lor.

Dea Dumnezeu ca de aceștia să putem număra cât mai puțini!

Invitățile speciale deja se expediază. Dar chiar și cei cari eventual nu ar primi invitarea, să se considere de invitați pe calea aceasta, căci la o producție românească tot Românul este chemat și bine-văzut!

Dela clubul naționalităților.

Prin telefon ni se trimite un comunicat, pe care îl dăm numai în câte-va cuvinte:

Conferința clubului naționalist român, întrunit sub presiul d-lui G. Pop, a luat la cunoștință raportul făcut de Dr. T. Mihali, și a aprobat toate demersurile sale.

Conferința, — apreciând greutatea situației politice actuale, create prin atitudinea ostilă nizuințelor de a democratiza instituțiile politice — a decis continuarea luptei fără preget, pentru realizarea principiilor democratice, depuse în programul nostru național, ținând cont de nizuințele altor factori politici, stăruiitori pentru aceleș tendințe de democratizare a țării.

Conferința a discutat asupra necesității de a menține deplina solidaritate a întreg poporului românesc din Ungaria. Aceasta solidaritate nu poate fi conturbată prin acțiunea arivistă a unor indivizi, în contra intereselor neamului românesc.

Conferința constată cu regret că guvernul a intrat în tratative clandestine cu persoane politice străine de organizația noastră.

Conferința condamnă cu toată tăria activitatea acelora, cari fără împunericire dela partid, neținând seama de ezigențele politice române, s-au lăsat în tratative, pe răspunderea proprie provocând prin asta o confuzie chemată a zădărnici orice lucrare favorabilă cauzei.

Conferința, în vederea disolvării iminente a Camerei a decis convocarea la Sibiu a unei mari conferințe naționale.

POSTA ADMINISTRAȚIEI.

G. Popovici, Graf. Achitat până la 1 April.

G. Cassas, Valcele. Achitat până la 1 Martie.

A. P. Haporton. Achitat până la 1 August.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Râm.

Redactor respons.: Ioan Spudercu.

